

Arvet efter apartheid

En studie av Sydafrikas skolsystem

Jenny Prydal

Abstract

Apartheid is officially abolished in South Africa since 1994. However, it still exists in the country today. The aim of this thesis is to examine how the heritage of apartheid still affects South Africa today, 20 years after it was abolished, and to show that racism is still very much a part of daily life in South Africa although it can be more or less disguised nowadays. My focus in this thesis is the school system and I use the theory of post colonialism to explain how South Africa's post-apartheid school system has parts of racism in it and how it is possible to trace this back to the colonization of South Africa in the 1600s. To be able to do this, I look at five different aspects that I believe affects the school today and with the use of discourse analysis I argue that the heritage of apartheid still has a large part in how the school system looks like today.

Key words: South Africa, apartheid, racism, education, colonization

*Antal ord:*9403

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Disposition.....	4
2. Definitioner och begrepp	5
2.1 Svart, färgad, asiat och vit	5
2.2 Ras	5
2.3 Rasism	6
2.4 Engelska språket	6
3. Syfte	7
3.1 Frågeställningar	7
4. Teori.....	8
5. Metod och material	9
5.1 Metod.....	9
5.2 Material.....	9
6. Resultat	11
6.1 Kolonialiseringen.....	11
6.2 Slavhandeln	12
6.3 Apartheid	13
6.4 De olika rasindelningarna	14
6.5 Bantu Education Act.....	14
6.6 Varför var skolan så viktig att fokusera på för apartheidregimen?	15
6.7 Soweto Uprising	17
6.8 Apartheid avskaffas	17
6.9 ANC:s förslag på ny skolakt.....	18
6.10 Utbildningssystemet idag	19
6.11 Arvet till skolan	20
6.11.1 The culture of learning.....	21
6.11.2 Pengar	22
6.11.3 Geografiskt läge och segregation.....	24
6.11.4 Standard	25
6.11.5 Språk	26
7. Slutdiskussion och slutsats.....	28
Referenser.....	32

1. Inledning

Sydafrika lever än idag i skuggan av apartheid. Landet styrdes under en lång tid av en regering som, trots vad de sa, var rätt igenom rasistisk och gjorde allt för att belöna den vita befolkningen och straffa den svarta, vilket jag kommer förklara mer ingående längre ner i uppsatsen.

År 1994 hade Sydafrika sitt första demokratiska val och äntligen skulle landet få se en förändring, det var året befolkningen äntligen skulle känna att de hade rätt att få vara sig själv i sitt egna land och början på en tid då alla skulle vara lika mycket värda. Sydafrika skulle efter flera decennier av förtryck, rasism och diskriminering förändras, bli demokratiskt och ett land världen skulle se på och säga att de lyckades med att förändra sitt samhälle till något mycket bättre. Tanken var, som alltid, god. Dock visade det sig att allt detta var lättare sagt än gjort. Trots Sydafrikas försök att förändra samhället anser jag att de fortfarande har en bit kvar i utvecklingen innan de kan vara stolta. Många problem som apartheid skapade existerar än idag. Jag kommer hävda att de flesta problem grundar sig i den rasism som apartheid, men även västvärldens kolonialisering av Sydafrika, skapade.

Även om apartheid officiellt är avskaffat och även om det står i Sydafrikas nya konstitution att alla ska behandlas lika och inte diskrimineras på grund av ras (Constitution Of The Republic Of South Africa No. 108 of 1996) så är det sällan så ute i verkligheten. Det område jag koncentrerar mig på är skolan och med det hur skolväsendet ser ut i Sydafrika i dag. Flera områden påverkar skolväsendet negativt och jag kommer i detta arbete berätta vilka områden jag anser påverkar mest och på vilket sätt. Jag vill även med dessa påståenden visa att alla i Sydafrika, oavsett vad det står i konstitutionen, inte har samma möjlighet till samma kvalitativa utbildning och att detta beror både på hur skolan styrs idag, men också på grund av andra faktorer i samhället.

1.1 Disposition

Uppsatsen börjar med ett inledande stycke där jag redovisar Sydafrikas historia och apartheid mycket ytligt för att läsaren ska få en förståelse om bakgrunden. Jag beskriver även här vad det är jag kommer titta närmare på. Efter detta följer definitioner av vissa ord och begrepp jag kommer använda mig av i uppsatsen. Sedan redogör jag mitt syfte med uppsatsen och med det min frågeställning. Jag fortsätter med mitt val av teori och metod, samt materialinsamling. Själva resultatdelen börjar med en beskrivning av Sydafrikas historia. Jag presenterar där hur koloniseringen av Sydafrika gick till med början på 1600-talet och vad den har haft för betydelse för landet fram till idag. Efter detta skriver jag om apartheid, vad som ledde upp till att denna politik slog igenom, hur det avskaffades samt några avsnitt om skolsystemet både under och efter apartheid. Avslutningsvis finns en slutdiskussion där jag delar med mig av vad jag kommit fram till och även egna reflektioner. Sist finner ni en referenslista.

2. Definitioner och begrepp

För att läsaren ska förstå vad jag menar med vissa ord och begrepp i uppsatsen och för att det inte ska bli några missförstånd om var jag personligen står i vissa frågor, ska jag här ta upp några ord och begrepp jag anser är viktiga att förklara hur och varför jag använder dem som jag gör.

2.1 Svart, färgad, asiat och vit

Befolkningen blev under apartheid indelade i fyra olika kategorier, vilka var; (a)svart, som var Sydafrikas ursprungsbefolkning, (b)färgad, som var människor med blandat ursprung, (c)asiat, som var människor från Indien och Pakistan och (d)vit (A & E Television Networks LLC 2014). Dock för att underlätta för både mig själv och för läsaren kommer jag att använda mig av orden svart och vit när jag talar om Sydafrikas befolkning. Svart kommer innefatta de som blev märkta som svarta, färgade och asiater medan vit kommer innefatta ättlingarna till de holländare och engelsmän som koloniserade Sydafrika. Jag förstår att jag genom att använda dessa ord i min uppsats ytterligare spär på diskursen om dessa ords innebörd. Det är inte alls det jag vill uppnå, utan för mig handlar det enbart om det praktiska i att endast behöva använda två ord och om vad som är enklast för läsaren.

2.2 Ras

Jag anser själv inte att det förekommer något som kan kallas ras inom människosläktet, men återigen för att underlätta förståelsen av vad jag skriver kommer jag att använda mig av ordet ras i uppsatsen eftersom hela apartheid har sin grund i tron att människor har olika förutsättningar beroende på vilken ras de tillhör.

2.3 Rasism

Rasism kan innebära flera saker, bland annat till exempel att en människa anser sig vara bättre än en annan enbart på grund av sin hudfärg, sin kultur, sitt språk med mera. Dock är det jag koncentrerar mig på med ordet rasism i denna uppsats den tro som existerar om att det finns en hierarki inom människosläktet där vissa är högre rankade än andra enbart på hur de ser ut samt att en människas utseende och hudfärg har ett direkt samband med deras intellekt (Nationalencyklopedin 1 2014).

2.4 Engelska språket

I uppsatsen har jag låtit bli att översätta två citat från engelska till svenska. Detta för att jag anser att dessa två citat, det ena av Hendrik Verwoerd som var Sydafrikas premiärminister under 50-talet och det andra av motståndgruppen ANC:s förre ledare Nelson Mandela, gör sig mycket bättre på engelska. Jag ser inte detta som ett problem då jag tror att åtminstone majoriteten av de som kommer att läsa detta arbete kan engelska och att det inte kommer skapa något problem för dem. Likaså har jag tänkt när jag valt att inte översätta konstitutionen och de olika akter jag tar upp i uppsatsen.

3. Syfte

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur arvet efter apartheid fortfarande påverkar Sydafrika. Jag vill se om något som officiellt är avskaffat fortfarande kan leva kvar i ett samhälle. Jag riktar in mig på skolsystemet i landet och anledningen till det är att just skolan är en så pass stor del av ett samhälle och borde vara oberoende.

Jag vill se hur Sydafrikas historia har påverkat landet och dess utbildningssystem och om det med hjälp av postkolonialismen går att förklara varför Sydafrikas skolor ser ut som dem gör idag. Jag vill även se om, och i så fall på vilket sätt, rasismen fortfarande finns kvar och om de förändringar regeringen gjort sen avskaffandet av apartheid har hjälpt eller stjälpt utbildningsväsendet.

3.1 Frågeställningar

- Påverkar arvet av apartheid Sydafrikas skolsystem än idag?

- I så fall hur och varför?

4. Teori

Teorin jag har valt att använda mig av är postkolonialism. Postkolonialismens fokus ligger på att väst är det dominerande och att resten av världen ska se upp till väst och dess utveckling. Postkolonialismen har vuxit fram ur den kolonisation som väst har utsatt många delar av världen för. Den anser att kolonisationen av länder förr i tiden och dagens rasism och etniska diskriminering hör samman och att moderna samhällen fortfarande påverkas av synen på över- och underordning som kolonialismen förde med sig (Nationalencyklopedin 2 2014).

Postkolonialismen belyser rasskillnader mellan den västerländska delen av världen och den östra delen. Den visar på hur diskursen kring den så kallade tredje världen uppvisar en nedvärderande bild på de koloniserade länderna och hur invånarna där blir avhumaniserade (Jasen, Nayar 2010:3). Den del av postkolonialismen som är den koloniala diskursen framställer den koloniserade befolkningen på stereotypa vis som bland annat primitiva, hedniska och kriminella. Denna syn har levt kvar i Europa och blivit ett mått på allt som inte är europeiskt (Jasen, Nayar 2010:2).

Jag hade i ett tidigt stadium postkolonialismens teori i tankarna när jag valde att skriva om Sydafrika. Apartheid är inget som helt plötsligt dök upp 1948, utan något som har funnits och utvecklats över en lång tid även om det då inte var definierat som apartheid. Jag valde postkolonialismen för att jag anser att det är den teori som bäst kan förklara både vägen mot apartheid och det faktum att det faktiskt höll i sig i 46 år. Den förklarar att Sydafrika, som det ser ut idag, har skapats av arvet från apartheid som i sin tur har skapats av arvet från västs kolonialisering av Sydafrika och, med den, de vitas intåg i Sydafrika.

5. Metod och material

5.1 Metod

Denna uppsats är i sin början en deskriptiv studie. Den beskriver hur apartheid kom till och vad det har gjort med samhället. Dock är det också en förklarande uppsats. För att uppnå kausalitet, det vill säga, se sambandet mellan kolonialiseringen, apartheid och Sydafrikas skolsystem idag, måste en del av uppsatsen ägnas åt de beskrivande aspekterna (Teorell, Svensson 2007:23).

Metoden jag valt att använda mig av är fallstudier. Detta på grund av att jag i min uppsats kommer att använda mig av samma fall två gånger, nämligen Sydafrikas skolsystem, och jämföra hur systemet såg ut innan apartheid med hur det ser ut efter regimen blivit avskaffad. Grunden i fallstudier innebär att den vill visa varför något hände, hur det hände och vad som blev resultatet eller konsekvensen av detta (Yin 2007:30). Uppsatsen kommer därför att anta en kronologisk struktur vilket innebär att händelserna som inträffat och leder upp till min analys kommer i kronologisk ordning (Yin 2007:180). Detta är på grund av att jag vill hävda att dagens skolsystem i Sydafrika är sprunget ur Sydafrikas historia och därför är det viktigt att läsaren får en full förståelse för händelserna som ägt rum tidigare i historien. Uppsatsen är även en komparativ studie då det i uppsatsen kommer tas upp flera olika anledningar till varför systemet ser/såg ut som det gör/gjorde (Yin 2007:180).

5.2 Material

Jag har använt mig av redan existerande källor, alltså information som redan finns tillgänglig, till skillnad från till exempelvis intervjuer (Teorell, Svensson 2007:87). Framst har jag läst olika artiklar och böcker skrivna om just utbildningen i Sydafrika. Den bok jag inriktat mig på mest är *Elusive Equity: Education Reform in Post-Apartheid South Africa* av Edward B. Fiske och Helen F. Ladd. Fiske och Ladd jobbar som ekonom samt journalist i USA. De åkte 2002 till Sydafrika och stannade i sex månader för att skriva boken. Deras materialinsamlade bestod till största delen av intervjuer av människor som ingick

i anti-apartheid organisationer. De forskningsartiklar jag använt mig av mest har jag fått av en man vid namn Gideon van Riet, en statsvetare som jobbar som lärare vid North West University i Potchefstroom i Sydafrika. Artiklarna jag fått av honom är artiklar han själv använder i sin undervisning. Jag har även tittat på Sydafrikas nya konstitution för att kunna se hur regeringen vill att det ska se ut och kunna jämföra med hur det faktiskt ser ut i verkligheten.

6. Resultat

6.1 Kolonialiseringen

Sydafrikas trasiga historia spelar en väldigt stor roll i hur landet har kommit att bli och kommer troligtvis också att påverka samhället i många år framöver. För att även personer som inte är insatta i apartheid ska kunna läsa denna uppsats och få en förståelse för vad som ligger bakom utbildningssystemet kommer jag att ägna den första delen av uppsatsen till att förklara bakgrunden till apartheid, hur Sydafrika såg ut under tiden apartheid var lag och även hur det avskaffades.

Eftersom jag vill hävda att det finns ett samband mellan kolonialiseringen av Sydafrika och apartheid måste vi gå tillbaka i tiden ett tag och se på den kolonialisering som skedde av Sydafrika med början under 1600-talet (Ross 1999:21).

Ordet apartheid betyder *åtskillnad* på afrikaans, vilket är det språk ättlingarna till de första kolonisterna talar (Bonnier Publications 2009). Dessa kolonistörer kom till Sydafrika 1652 och var en blandning mellan holländare, fransmän, tyskar och skandinaver. Dessa fyra folkslag enades under den nya folkgruppen boer, även kallat afrikaaner eller afrikander (History Today Ltd 2012), och kom att utveckla det gemensamma språket afrikaans (McGowan et al. 2006:209–210). Boerna ville skapa en bas för skeppen som for mellan Europa och Indiska oceanen där de kunde byta varor eller fylla på med mat och utrustning (McGowan et al. 2006:209).

När kolonisterna intog Sydafrika uppstod konflikter mellan dem och de Sydafrikanska folken som redan bodde där. Boerna planterade år 1660 en stor häck runt sin provianteringsplats för handelsflottan för att skydda och avgränsa de vita mot den svarta befolkningen (Sydsvenska Dagbladets AB 2014). Redan här började diskrimineringen av de svarta som skulle hålla i sig i runt 300 år. Det enda som skiljer tiden efter 1948, året då apartheid blev lagligt, från de 300 åren innan är att efter 1948 legaliserades och namngavs det som de vita gjorde mot de svarta och ses på grund av det som mycket värre än det som hände innan (Utrikesdepartementet 2014).

I slutet av 1700-talet började britterna bli intresserade av rastplatsen boerna upprättat och någon gång mellan 1795 och 1806 tog de den i besittning. Boerna blev då iväg tvingade in i landet där de stötte på olika grupper av urbefolkningen. Dessa möten ledde till en rad krig mellan urbefolkningen och boerna vilka boerna, tack vare sina västerländska vapen, vann. Samtidigt hade britterna börjat importera arbetare från Indien för att jobba på deras sockerplantager. Indierna skulle senare komma att tillhöra en egen ras kallad asiat under apartheidtiden (McGowan et al. 2006:210).

När allt fler briter utvandrade till Sydafrika började afrikanderna motsätta sig briternas närvaro i Sydafrika och motviljan att dela på landet och förlora alla privilegier som följde med att vara vit i det koloniserade Sydafrika växte. Anglo-Boer kriget bröt ut och varade mellan 1899 till 1902 då britterna gick förlorade ut ur striden. 1910 drog sig britterna ut ur Sydafrika och landet blev äntligen fritt från kolonisation och i och med det självständigt (McGowan et al. 2006:210). Trots självständigheten fortsatte de vita styra i Sydafrika. Mycket av urbefolkningen var bönder och eftersom majoriteten av afrikanderna också var det började en tävling om landområden. 1913 fick afrikanderna igenom *the Land Act*. The Land Act förbjöd den svarta befolkningen att köpa land var de ville utan de fick endast odla på vissa speciella områden (Russel 2009:182). Endast 8 % av Sydafrikas mark var vikt åt de svarta bönderna (Sydsvenska Dagbladets AB 2014).

6.2 Slavhandeln

Mellan 1500- och 1800-talet togs mellan 9 och 15 miljoner människor som slavar från Afrika och transporterades till Europa (South African History Online 2014). Från slavhandeln har uttrycket *Den afrikanska diasporan* kommit, som förenklat betyder människor av afrikanskt ursprung som har lämnat Afrika, antingen av egen fri vilja eller av tvång (Läsarnas fria 2014).

Uttrycket, den afrikanska diasporan, finns i allra högsta grad kvar än idag vilket blev väl synligt 2001 då FN höll en världskonferens mot rasism i Durban i Sydafrika. En utav frågorna som togs upp här rörde den afrikanska diasporan då afrikanska ättlingar till slavar krävde ekonomisk kompensation och en formell

ursäkt för vad västvärlden utsatt så många afrikanska människor för (Andrews 2008).

6.3 Apartheid

Vi tar ett stort hopp i tiden och kommer fram till den 26 maj 1948 då the National Party fick makten i Sydafrika. The National Party hade nästan enbart vita medlemmar och i och med deras seger började ett väldigt ojämnt styre som skulle vara i 46 år (Ross 1999:114). The National Party hade gått till val med ordet apartheid som slogan. Detta ord skulle senare komma att spegla hela deras politik, men även bli ett skällsord världen över för vad regeringen skulle komma att utsätta över halva sin befolkning för (Ross 1999:115).

När the National Party vann valet var de inte helt säkra på vad apartheid innebar. De sa att det de ville uppnå med åtskillnaden var att alla de olika folkslagen och grupper av människor bosatta i Sydafrika skulle få behålla sin etnicitet vilket de ansåg vara viktigt. Att det skulle vara ren rasism var inget de stod för. Så, för att alla medborgare i Sydafrika skulle få sin etnicitet bevarad, vare sig de ville eller inte, tog regeringen saken i egna händer och inrättade 1949 *the Mixed Marriages Act* och 1950 *the Population Registration Act* (Ross 1999:116). Dessa två akter skulle för det första se till att de olika raserna aldrig blandades och på så sätt skulle alla få behålla sin egen etnicitet och få vara med ”de sina”. Detta tog sig i uttryck bland annat i att familjer kunde brytas upp om regeringen ansåg att medlemmarna tillhörde olika raser och många domstolsbeslut under den här tiden togs just om vilken ras en människa tillhörde. För det andra registrerades alla för att regeringen skulle kunna ha koll på att inga raser blandade sig (Ross 1999:116).

Under apartheid skapades så kallade *Townships*. Detta var områden utanför de stora städerna där de svarta skulle leva och bo. Meningen med townshipsen var att segregera människorna och skapa ekonomiska svårigheter för den svarta befolkningen. Townshipsen var ofta överbefolkade och trånga och låg så långt utanför städerna att invånarna fick pendla långa sträckor varje dag för att komma till sina underbetalda arbeten. De svarta townshipsinvånarna var också tvingade att bära ett pass där det stod var de hade tillåtelse att röra sig inom landet (Guardian News and Media Limited 2014).

6.4 De olika rasindelningarna

Under apartheid delades befolkningen in i fyra olika raser; svarta, färgade, indier och vita (A & E Television Networks LLC 2014). Detta sas som sagt vara för att alla de olika etniciteterna skulle bevaras. Men tittar vi närmare på dessa ord går det att se att de enbart är socialt konstruerade ord som enbart går på utseende. De som blev kategoriserade som vita var både engelsmän och afrikander. Dessa båda grupper hade inte så mycket mer gemensamt mer än just deras hudfärg. Eftersom de till och med hade krigat mot varandra kan de inte ha identifierat sig med varandra speciellt mycket. Många personer som var indelade i den svarta kategorin hade inte heller mycket gemensamt. De tillhörde olika Sydafrikanska stammar som inte heller de kunde identifiera sig med varandra förutom hudfärgen (A & E Television Networks LLC 2014).

6.5 Bantu Education Act

För att få en bättre förståelse för hur skolan såg ut under apartheid kommer jag att avsätta en del av uppsatsen nedan åt att förklara just det.

Skolan och utbildningen som bedrevs under apartheid var en arena för rasism. Inget gjordes utan en baktanke och det var alltid de vita som skulle gynnas. Det verkar som att man ville att de andra raserna inte enbart skulle känna av att de vita hade det bättre, utan de skulle även känna sig missgynnade (Fiske, Ladd 2004:45). Hendrik Verwoerd blev 1950 Sydafrikas premiärminister (South African History Online). Verwoerd föddes i Nederländerna 1902 men flyttade tillsammans med sin familj till Sydafrika när han var två år gammal (Ross 1999:118). Verwoerd har betraktats som Apartheids ansikte utåt (South African History Online) och var den som 1953 gick in i Sydafrikas parlament och sa:

”Racial relations cannot improve if the wrong type of education is given to Natives. They cannot improve if the result of Native education is the creation of frustrated people who, as a result of the education they received, have expectations in life which circumstances in South Africa do not allow to be fulfilled immediately”(Fiske, Ladd 2004:1).

Detta uttalande belyser än mer den vita människans överlägsenhet gentemot resten av befolkningen i Sydafrika under den tiden. Utifrån Verwoerds sätt att tänka var

det ingen mening att den icke-vita befolkningen fick någon utbildning överhuvudtaget. Att de svarta skulle få en bra utbildning innebar utifrån apartheid att de fick ”fel” utbildning. Eftersom de icke-vita inte skulle inneha jobb som krävde hög utbildning behövde de heller inte få det.

Med sitt uttalande ville han få igenom *the Bantu Education Act*, vilken det afrikander dominerande parlamentet godkände 1953 (Fiske, Ladd 2004:1). The Bantu Education Act gick ut på att de svarta enbart skulle få utbildning tillräcklig för enkla jobb och inget mer. Arbeten som krävde mer och högre utbildning skulle ändå göras bättre av den vita befolkningen enligt dem själva (Russel 2009:100). Skillnaden på finansieringen mellan svarta och vita skolor skiljde sig otroligt mycket åt. De vita skolorna fick mycket mer pengar av regeringen och på grund av detta var de svarta skolorna överbefolkade, hade dåliga lokaler, dåliga läroböcker och underkvalificerade lärare (MSU). Barnen gick inte i skolan i mer än ca tre timmar om dagen. Det gick till och med så långt att i de svarta skolorna fanns det två block barnen gick i, ett förmiddagsblock och ett eftermiddagsblock. På så sätt kunde fler barn få i alla fall någon utbildning samtidigt som det inte kostade regeringen mer pengar (MSU).

6.6 Varför var skolan så viktig att fokusera på för apartheidregimen?

De människor som är enklast att påverka är barn. Barn ser vad som händer runt omkring sig och tar efter. Ett citat som förklarar detta väldigt bra är:

”No one is born hating another person because of the colour of his skin, or his background or his religion. People learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite.”

- Nelson Mandela (The Twenty Ten Theme)

Så att fokusera på skolan och utbildningsväsendet så mycket som apartheidregimen gjorde, var mycket välgenomtänkt om man ser det ur deras perspektiv och vad de ville uppnå genom detta. Att barn redan från födseln fick lära sig att inte beblanda sig med andra raser, att det finns ett ”vi” och ett ”dem”

samtidigt som vita barn fick veta att de var bättre än de andra barnen gjorde att de skulle växa upp och ha med sig detta tänk i vuxenlivet. Detta skulle i slutändan leda till att den vita minoriteten kunde behålla sin makt. Precis innan Sydafrikas första demokratiska val 1994 bestod den vita minoriteten endast av mindre än 12 % av befolkningen i Sydafrika men de hade ändå mest makt (Fiske, Ladd 2004:2).

Apartheidregimen använde skolan som ett medel för att, så att säga, hålla den svarta befolkningen på sin plats (Fiske, Ladd 2004:3). Om de svarta inte fick lika bra utbildning som de vita kunde regeringen i förlängningen se till att enbart de vita fick de bra och högt uppsatta jobben i samhället och på så sätt behålla sin position som makthavande minoritet. Allt som rörde skolan och utbildning, från finansiering till lärare och läroplaner, under apartheid beslutades enligt en rasistisk agenda. Den obligatoriska skolgången gällde enbart för vita elever och de svarta som faktiskt gick i skolan kände starkt av Verwoerds ord om att de inte skulle lära sig tillräckligt för att få ett bra jobb eftersom de inte hade samma möjlighet som vita barn (Fiske, Ladd 2004:3).

En ytterligare mycket viktig och stor sak som bidrog till känslan av ”vi och dem” var att under apartheid ändrades historielektionerna så att varje ras fick läsa om var de själva passade in i historien. De vita barnen fick läsa om hur storslagna och mäktiga de vita afrikanderna var och vad de uppnått under historiens gång, medan historieböckerna för svarta barn knappt sa något bra om de svartas historia. Det som nämndes var ofta nedvärderande och människorna benämndes ofta med typiskt stereotypa ord (Fiske, Ladd 2004:45). The National Party ville att utbildningssystemet skulle spegla de fyra rasernas ställning i samhället och att de skulle lära och utvecklas åtskilda från varandra. På grund av detta fanns det fyra olika utbildningssystem, ett för varje ras. I Sydafrikas nya konstitution står att alla i Sydafrika skall ha rätt till utbildning. Att det nya demokratiska Sydafrika trycker så hårt på att utbildning ska vara lika och vara för alla visar på hur stor del utbildningen med sin rasistiska syn hade för att upprätthålla apartheid (Fiske, Ladd 2004:10).

6.7 Soweto Uprising

1974 bestämde regeringen att all undervisning i skolan skulle ske inte enbart på engelska utan även på afrikaans. Detta möttes med stora våldsamma protester i townshipet Soweto som är ett av Sydafrikas största och ligger i anknytning till Johannesburg. Eftersom afrikaans var språket förtryckarna talade vägrade därför de svarta studenterna bli påtvingade ett språk de inte kunde relatera till (Russel 2009:100). För många studenter och lärare var afrikaans deras tredje språk vilket skulle leda till att studenterna inte skulle kunna ta in undervisningen på bästa sätt och lärarna skulle inte kunna undervisa korrekt (South Africa 2006). Det sas att anledningen till detta beslut var att Sydafrika skulle få TV 1976 och detta gjorde att de afrikaanstalande ledarna blev rädda för att engelska språket skulle förstärka sin position i samhället i och med detta och att engelska, istället för afrikaans, skulle bli språket som hade högst status (South Africa 2006). Införandet av afrikaans i skolan skulle innebära att eleverna skulle få hälften av undervisningen på engelska och hälften på afrikaans. Tanken var att undervisningen i matte och de sociala ämnena skulle ske på afrikaans och undervisningen i praktiska ämnen, till exempel hemkunskap, skulle ske på engelska (South Africa 2006). Oavsett vad regeringen gav för anledning till denna ändring går det att ana ännu ett förtryck om vi ser till vilka ämnen som skulle undervisas på afrikaans, nämligen ämnen som skulle kunna anses vara lite finare och där ett högt betyg skulle betyda mer än ett högt betyg i hemkunskap.

Den 16 juni 1976 blev startpunkten på en kamp mot de vita och dess styre och kom senare att kallas för *the Soweto Uprising* (Russel 2009:100). Den 16 juni gick mellan 3000–10,000 studenter ut för att demonstrera mot regeringens beslut. Polisen gick dock hårt åt demonstranterna och sköt först tårgas och sedan även skarp ammunition mot dem. Ilskan studenterna kände eskalerade och spred sig över hela landet (South African History Online 3). Över 100 studenter dog denna dag på grund av polisens våld och har nu blivit en nationell helgdag som kallas *Youth Day* (South Africa 2006).

6.8 Apartheid avskaffas

Redan när the Land Act togs i bruk i början på 1900-talet formades motståndsgupper. Den som skulle komma att spela störst roll var en som hette the

South African National Congress. De bytte senare namn till the African National Congress (de kommer härnäst att benämnas ANC i uppsatsen) (A & E Television Networks LLC 2014). ANC var från början en fredlig grupp och antog 1955 *Frihetsdeklarationen* där det stod hur man skulle uppnå ett fritt, demokratiskt och icke-rasistiskt Sydafrika (Nationalencyklopedin 3 2014). 1960 förbjöd regeringen ANC vilket gjorde att de då gick under jorden men fortsatte ändå sin kamp mot regimen, om än i hemlighet. Under 1970 och 80-talet ökade stödet för ANC från den Sydafrikanska befolkningen och efter många år av oroligheter, gerillakrig och inte minst internationell kritik (Nationalencyklopedin 3 2014) då den internationella opinionen började kräva att Sydafrika skulle bli isolerat från omvärlden (Utrikesdepartementet 2014) började Sydafrika få upp ögonen för sin egen situation. Under slutet av 1980-talet började den dåvarande presidenten FW de Klerk inleda förhandlingar med ANCs ledare Nelson Mandela, som suttit fängslad sedan 1962. de Klerk och Mandela började samarbeta för att få ett slut på apartheid och en början på demokrati. Mandela frigavs 1990 och ANC blev då åter lagligt. Fyra år senare, 1994, hade Sydafrika sitt första demokratiska val där ANC vann och Nelson Mandela blev president (Utrikesdepartementet 2014). Mandela hade ett otroligt komplext jobb framför sig, nämligen att ena ett sargat Sydafrika. Mandela ville aldrig hämnas de vita förtryckarna utan såg istället förlåtelse och försoning framför sig. Det var i och med Mandelas syn på det nya Sydafrika som termen *Regnbågsnationen* uppkom. Sydafrika skulle nu bevisa att alla människor, oavsett hudfärg, skulle kunna leva sida vid sida (Sydsvenska Dagbladets AB 2014).

6.9 ANCs förslag på ny skolakt

ANC ville skapa ett nytt skolsystem som var mer passande för det demokratiska land de nu skulle komma att bli. Efter den 10 maj 1994 när Nelson Mandela blev Sydafrikas president sa han att hans vision av det nya Sydafrika var att han ville "reinforce humanity's belief in justice, strengthen its confidence in the nobility of the human soul and sustain all our hopes for a glorious life for all" (Fiske, Ladd 2004:2). Att uppnå detta skulle ske bland annat genom skolan. 1994 tog ANC fram ett förslag på hur de ville utbildningen skulle se ut i Sydafrika som de kallade *A policy framework for education and training* (ANC 2011). Detta förslag

skulle fokusera på de punkter apartheid hade tryckt ner i så många år, såsom jämställdhet, delaktighet och demokrati. Just vid det här tillfället tyckte ANC att dessa tre var viktigare att fokusera på än själva kvalitén på utbildningen. De ville motverka sönderfallandet av landet som rasismen orsakade, de ville motverka den ojämställdhet som rådde inom vem som kunde få utbildning och de ville motverka avsaknaden av demokrati (Fiske, Ladd 2004:62). En stor förändring inom utbildningsväsendet som ägde rum efter att ANC tagit över och apartheid var avskaffat, var att Sydafrika gick från att ha 15 olika departement för skolan, där vissa bestämde över den vita skolan och vissa över den svarta, till att enbart ha ett departement som skulle bestämma över hela skolväsendet (Fiske, Ladd 2004:3-4). Det skulle dock finnas ett departement i varje provins som skulle samarbeta med det nationella. Det bestämdes också att varje skola skulle ha en styrelse bestående av föräldrar, lärare och studenter som skulle vara med och bestämma över skolan, så kallade School Government Bodies (Jag kommer att förklara dessa mer ingående längre ner i uppsatsen). En annan viktig punkt som var bland det första ANC ville ändra på var att skolan skulle vara obligatorisk och gratis upp till tionde klass (Fiske, Ladd 2004:63).

6.10 Utbildningssystemet idag

Avsnittet i Sydafrikas konstitution om utbildning ser idag ut så här:

(1) Everyone has the right-

(a) to a basic education, including adult basic education; and

(b) to further education, which the state, through reasonable measures, must make progressively available and accessible.

(2) Everyone has the right to receive education in the official language or languages of

their choice in public educational institutions where that education is reasonably practicable. In order to ensure the effective access to, and implementation of, this right, the state must consider all reasonable educational alternatives, including single medium institutions, taking into account;

- (a) equity;
- (b) practicability; and
- (e) the need to redress the results of past racially discriminatory laws and practices.

(3) Everyone has the right to establish and maintain, at their own expense, independent educational institutions that;

- (a) do not discriminate on the basis of race
- (b) are registered with the state; and
- (c) maintain standards that are not inferior to standards at comparable public educational institutions.

(Constitution Of The Republic Of South Africa No. 108 of 1996).

I den nya konstitutionen från 1996 står att alla ska ha rätt till utbildning och att denna utbildning ska få vara på det språk studenten själv väljer, där detta är praktiskt möjligt. Det står även att alla ska vara lika och att ingen ska behöva diskrimineras på grund av rasism.

Trots ANC:s stora resurssatsning på just utbildningssystemet har Sydafrika idag ett system som ligger efter även fattigare länder (van der Berg 2008). Skolor som under apartheid var till för svarta skolbarn har inte förbättrats trots att regeringen spenderat 18.5% av budgeten på skolan (Russel 2009:102). Fortfarande idag är Sydafrikas utbildningssystem överlag svagt och det görs skillnad på vilken skola man går på. Elevernas resultat är sämre än många andra mer ekonomiskt utsatta utvecklingsländer, men även mycket sämre än vad regeringens utbildningsplan säger. Det syns också en tydlig skillnad på vilken ras skolan man går på var menad för under apartheid. Skolor ämnade för svarta barn har överlag mycket sämre resultat än skolor som var ämnade åt vita barn (van der Berg 2008).

6.11 Arvet till skolan

Jag anser att det än idag görs skillnad på vita och svarta barn oavsett vad konstitutionen säger och att en stor del av anledningen, om inte hela anledningen, till detta är arvet från apartheid. Jag anser även att apartheid och den rasism den

förde med sig genomsyrar utbildningssystemet än idag. På vissa punkter förstår man att tanken från regeringen varit god, men att det sedan inte fungerat i praktiken. Jag har valt fem olika aspekter av skolväsendet att koncentrera mig på. De aspekter jag valt är de som jag anser spelade stor roll under apartheid och som på grund av vad apartheid lämnade efter sig även har en stor del i skolan idag. Det är ”the culture of learning”, pengar, geografiskt läge & segregation, standard och språk.

6.11.1 The culture of learning

I Sydafrika finns det något som kallas ”The culture of learning”. Detta innebär att många svarta Sydafrikaner inte ser möjligheterna med att ha en utbildning. Många föräldrar som upplevde apartheid ser inte hur utbildning och en bra lön hör ihop (Fiske, Ladd 2004:58). The Bantu Education Act var det som representerade utbildning för många människor vilket gjorde att de såg det som en negativ sak. För att få bort detta tänk inriktar man sig på föräldrarna och försöker få dem att förstå vilket inflytande de kan ha över barnen och skolan. Många skolor som försökt få föräldrar engagerade har upplevt att föräldrar som är låginkomsttagare är mycket motvilliga till att lägga sig i skolsystemet då de anser att det är att underkasta sig politiken (Fiske, Ladd 2004:s.59). 1996 kom The South African Schools Act. Denna akt ville belysa valet människor har och deltagandet i samhället (Soudien, Sayed 2004:107). Något som är mycket viktigt i en demokrati är det fria valet och det faktum att man faktiskt tar till vara på att man kan välja själv. Regeringens försök till att uppmärksamma att invånarna i Sydafrika nu faktiskt hade ett fritt val var att visa föräldrar att de nu hade en möjlighet till att vara en del av sina barns utbildning. På grund av detta formades så kallade SGBs (School Governing Bodies). En SGB består av föräldrar, lärare och i viss mån studenter. Deras uppgift är att se till att skolan fungerar så bra som möjligt. De ska bland annat se till att undervisningen är kvalificerad, de ska komma överens om en språkpolicy samt bestämma vilka värderingar skolan ska stå för (Soudien, Sayed 2004:108). Vid en första anblick verkar det vara en väldigt bra idé och något som borde få demokratin i landet att lysa igenom på ett bra sätt. Om man gräver lite djupare anser jag att det dock går att ana rasism även här. Detta på grund av att, som jag har redan konstaterat, de forna vita skolorna fortfarande får

mest pengar och har bäst resultat. Skillnaden är att under apartheid var det regeringen som sa att en skola var vit eller att en skola var svart. Genom att idag ge makten till föräldrar och lärare är det snarare individen själv som kan bestämma om en skola är svart eller vit. Det går att sätta en stämpel på sig själv genom att se till vilken riktning skolan tar. De vanligaste områdena SGB:na påverkar är standarden på skolan, vilket språk undervisningen sker på och skolavgifter (Soudien, Sayed 2004:108) och dessa kommer jag ta upp nedanför.

6.11.2 Pengar

Inom avsnittet för pengar kommer jag att ta upp tre olika aspekter, nämligen finansiering av skolorna, skolavgift och Sydafrikas fattigdom.

Om vi börjar med att se på finansieringen av skolorna är det en stor skillnad på hur mycket pengar de olika skolorna fick både under apartheid men även efter. Efter 1994 skulle alla skolor bli behandlade lika och trots en kraftig ökning av finansieringen till svarta skolor fick elever på vita skolor två och en halv gång mer pengar än de svarta (Fiske, Ladd 2004:102).

1996 ändrades även lärarnas löner. Lönerna höjdes enligt en skala som utgick från vilken utbildning lärarna hade. Svarta lärare med mindre utbildning tjänade nu lika mycket som vita lärare med lika hög utbildningsgrad gjorde. Problemet var bara att vita lärare generellt hade en högre utbildningsgrad än de svarta lärarna och fick således ändå högre lön än majoriteten av de svarta lärarna. Tanken och meningen bakom denna lönehöjning var väldigt god och blev en symbol för alla lärares jämlikhet (Fiske, Ladd 2004:105). Tyvärr åstadkom inte denna förändring exakt det som var borde varit meningen med den, nämligen att minska skillnaden på lärare enbart på grund av deras hudfärg. Den höjde lärares löner vilket i sig är bra, men gapet mellan svarta och vita lärare förblev fortfarande lika stort eftersom alla löner höjdes.

Att den svarta befolkningen nekades högavlönade jobb under apartheid måste ha påverkat Sydafrikas ekonomi i stor utsträckning. När större delen av befolkningen i ett land inte får inneha vissa positioner i samhället och istället förpassas till simpla, underbetalda jobb kastas värdefull kompetens bort och ekonomin blir skev

när inte alla kan hjälpas åt. Apartheid har beskrivits som ”ett ekonomiskt system som använde rasismen för att upprätthålla ett ytterst lukrativt arrangemang”, nämligen att den vita minoriteten hade lyckats samla på sig stora rikedomar från bland annat Sydafrikas gruvor och farmer (Klein 2007:250).

Idag är 22.5 % av Sydafrikas befolkning arbetslös och landets rikedomar är som sagt mycket skevt fördelade. Trots att Sydafrika idag räknas som ett medelinkomstland och medelklassen bland den svarta befolkningen ökar har Sydafrikas ekonomi inte ändrats tillräckligt mycket för att det ska göra någon märkbar skillnad för de allra fattigaste (FN-sambandet 1 2014).

Fattigdomen bland Sydafrikas invånare påverkar inte endast resultatnivån i skolan, utan även vem som får vilket resultat. Även om exempelvis ett svart barn skulle gå i en relativt bra skola med utbildade lärare och tillräckliga medel hjälper inte det så mycket om barnet sitter hungrigt hela dagen för den inte fått mat. Inte heller hjälper det om barnet inte har något riktigt hem där hen kan studera eller saknar elektricitet så hen inte kan läsa på kvällen. Så även om barnet vill göra bra ifrån sig i skolan finns det många utomstående faktorer som spelar in på betygen.

Endast cirka hälften av alla barn i Sydafrika fortsätter att studera på högstadiet (Utrikespolitiska institutet 2011). Detta leder till att det Sydafrikanska samhället inte har tillräckligt med utbildad arbetskraft vilket i sin tur leder till att samhället stannar av då många saknar tillräcklig utbildning för att ta sig an jobb som skulle göra att samhället skulle kunna röra sig framåt och utvecklas. I och med detta bildas en ond cirkel när de som inte har utbildning idag får barn och inte har råd att ge sina barn en bra utbildning eller tillräckligt med mat på bordet

I dagens Sydafrika tar skolor ut en skolavgift för grundskolan. Vid vissa skolor betalar man även för skoluniform och material (Utrikespolitiska institutet 2011). Detta speglar en hel del problematik eftersom det i konstitutionen står att alla ska ha rätt till utbildning och att SGB:na då själva får styra över skolavgiften kan leda till att de tar ut en hög avgift och många oönskade barn på så vis sållas bort. Även om det inte är en överklasskola så kan en avgift som är rimlig för en medelinkomsttagare vara för hög för låginkomsttagare av självklara skäl. Att även skolavgift kan grundas i rasism ser vi på att i Sydafrika är majoriteten av låginkomsttagarna svarta (Guardian News And Limited 2014). Att då medvetet

sätta en hög avgift gör att de svarta inte kan ta del av utbildningen och den så viktiga standarden hålls uppe.

2002 sa Katerina Tomasevski, FN:s särskilda rapportör för utbildning, att hon inte kunde förstå varför Sydafrika tog ut en skolavgift när det finns fattigare länder som inte gör det. Hon anser att Sydafrika borde koncentrera sig på att skapa en fri skola och inse att detta skulle gynna dem genom att detta vore en början till att få bort rasismen. Tomasevski vill att rätten till utbildning ska länkas samman med jobbet att utrota fattigdom och diskriminering (Spren, Vally 2006:355).

6.11.3 Geografiskt läge och segregation

En annan anledning jag vill ta upp som jag anser påverkar skolsystemet hör på ett sätt även den ihop med pengar. Det är den geografiska platsen och segregation, som jag anser kan gå hand i hand. Under apartheid såg man till att de bästa skolorna låg där människorna som skulle ha den bästa utbildningen bodde. Alltså i de fina vita områdena. Idag är det lagligt sett fritt för vem som helst att gå på valfri skola, men bara för det så betyder inte det att alla som vill varken kan eller gör det. Det är även fritt för alla att bo varsomhelst i dagens Sydafrika. Trots detta betyder inte det att vita och svarta nu bor sida vid sida. Många svarta som tillhör medelklassen har dock lämnat townshipsen och flyttat närmare stan. Dessa, och många andra svarta som tillhör medelklassen som har möjligheten att pendla in till stan varje dag, har chansen att gå på dessa skolor och ta del av utbildningen där. Men de som är låginkomsttagare och bor kvar ute i de olika townshipsen har ingen möjlighet till lika bra utbildning och även detta kan spåras tillbaka till att bero på grund av pengar (Fiske, Ladd 2004:53).

Många av skolorna ligger fortfarande på samma geografiska plats som de gjorde under apartheid och runt skolorna bor som sagt fortfarande många människor av den rasen som bodde där under apartheid. Detta betyder alltså att en skola som under apartheid var tillägnad vita barn fortfarande i stor utsträckning har vita elever och därmed också vita föräldrar till dessa elever. Eftersom det är de forna vita skolorna som har bäst resultat i Sydafrika tror jag att många föräldrar inte vill ändra på det och försöker i så stor utsträckning de kan behålla skolan som den varit.

Att apartheid påverkar än idag ses här väldigt tydligt. Förmodligen är föräldrarna till barn som inte har möjlighet att pendla offer av apartheid och fick därför inte tillräcklig utbildning när de själva gick i skolan och har därför antingen inget eller ett väldigt lågavlönat arbete. Att detta nu påverkar en generation som inte ens var född under apartheid visar vilken kraft systemet hade och kommer fortsätta att ha en tid framöver.

I en artikel i nyhetstidningen The Guardian (2013) kallad ”En vit familj hade en månad i ett Sydafrikanskt township, men sen då?” [Min översättning] går det att läsa om en familj som flyttade ut till ett township för att testa hur det var att leva där. De hade en budget för månaden som överensstämde med en genomsnittlig budget för en svart familj. De startade en blogg där de skrev om sina upplevelser med pengaproblem, transportproblem med mera. Familjens flytt fick stor uppmärksamhet i media och de blev anklagade för att ”fattigdomsturista” då de efter en månad hade möjligheten att återvända till sitt egna hem. Oavsett vad familjen hade för tanke med att flytta visar det ändå på hur synen på ras och status fortfarande är nästintill oförändrad då något som den svarta befolkningen levt med i flera decennier; fattigdom, överbefolkning och liknande, inte blir uppmärksammat med den styrkan förrän problemet ses genom vita ögon (Guardian News And Limited 2014).

6.11.4 Standard

En undersökning gjord av Crain Soudien och Yusuf Sayed (2004) om rasism inom utbildningssystemet i bland annat Sydafrika visar att på många forna vita skolor har föräldrar och lärare hållit en så kallad standard uppe genom att inte låta svarta föräldrar eller svarta lärare vara med på SGBs möten (Soudien, Sayed 2004:109). Standarden fick inte förändras vilket ledde till att många skolor mer eller mindre har fortsatt att se ut som de gjorde under apartheid med den skillnaden att det är inte regeringen som satt stämpeln på skolan utan nu är det medborgarna själva. Rädslan för att förlora standarden kan ha sin grund i status. Att vara vit i Sydafrika ger dig automatiskt högre status. Vid en skola i Soudien och Sayeds undersökning blev många föräldrar väldigt arga då skolan deras barn gick på fick en ny rektor som var svart. Det gick så långt att många föräldrar funderade på att

flytta sina barn till andra ”bättre” skolor, och då helst vita skolor med en vit rektor vilket de ansåg automatiskt ge deras barn en bättre utbildning eftersom den svarta rektorn drog ner standarden på hela skolan (Soudien, Sayed 2004:109).

Vilket språk undervisningen sker på spelar också stor roll för skolans anseende. Anseendet och standarden på en skola i Sydafrika kan gå hand i hand. En skola som brukade vara till för vita barn under apartheid har automatiskt bättre anseende för man vet, eller kan åtminstone med stor säkerhet anta, att skolan har fler och bättre utbildade lärare, bättre undervisningsmaterial med mera. En skola som bestämmer att all undervisning ska ske på afrikaans har redan där sållat bort en stor del oönskade studenter. I och med detta höjs nivån på rasismen och segregationen. Dagens Sydafrika ska vara till för alla och genom att använda språket för att medvetet exkludera en stor del av befolkningen skjutsas samhället flera decennier tillbaka i tiden.

6.11.5 Språk

Att de olika SGB:na själva får påverka vilket språk undervisningen på deras skola ska ske på kan leda till osynlig rasism. Om en SGB beslutar att Afrikaans ska vara det officiella språket på en skola utesluter detta som sagt en stor mängd skolbarn. Detta gör att barn inte får möjlighet till den utbildning de enligt konstitutionen har rätt till på grund av en språkbarriär. I konstitutionen står det att varje elev har rätten att bli undervisad på det språk den själv väljer. Att då SGB:na väljer att se förbi detta och utesluta barn från vissa skolor samtidigt som de går emot konstitutionen och alltså helt lagligt bryter mot lagen är ytterligare ett bevis för att regeringens goda tanke misslyckades.

Jag anser att ens språk är en stor del av ens personlighet. Det är på ditt modersmål du kan uttrycka dig som bäst och det är med det språket du känner dig som mest bekväm. Att Sydafrikas konstitution säger att alla ska ha rätt att få sin utbildning på det språk man helst föredrar är i teorin otroligt bra. Med detta ser man till individen och får alla invånare i Sydafrika att känna att de har lika stor rätt som alla andra till utbildning och ett rikt liv. I praktiken kan detta dock vara en aning komplicerat då Sydafrika har 11 officiella språk (Allt om Sydafrika 2014) och det

kan vara svårt att se till att alla barn får undervisning på det språk de föredrar om barn i samma klass föredrar olika språk.

Att Sydafrika har just 11 officiella språk anser jag även är en bidragande faktor till segregationen i landet. Detta kan bevisas genom de våldsamma protester från studenter som ägde rum i Soweto 1976 när regeringen ville att all undervisning skulle ske på Afrikaans och genom att många skolors SGB:s har ansvaret att bestämma över skolans språk.

7. Slutdiskussion och slutsats

Jag anser att det faktum att Sydafrika kommit en lång bit på vägen bort från apartheid är det ingen tvekan om. Det är idag, åtminstone i teorin, fritt för vem som helst att bo var de vill, umgås med vem de vill, jobba med vad de vill och gå i vilken skola de vill. Dock har teori och praktik i Sydafrika fortfarande långt kvar innan de möts. Jag vill argumentera för att det är Sydafrikas mörka och komplicerade historia som har lett upp till hur landet ser ut idag. När kolonialiseringen började på 1600-talet och olika folk började blandas började också ett tänk som sitter kvar i många människor än idag, nämligen att det är skillnad på människor beroende på vilken hudfärg de har. Att detta sedan ledde till upprättandet av apartheid är något Sydafrika fått erfara konsekvenserna av under en lång tid och som kommer finnas med landet även under en lång tid framöver.

Mitt syfte med denna uppsats var att se om apartheid har påverkat hur Sydafrikas skolsystem ser ut idag. Jag ville se om det även idag finns rasism i Sydafrikas skolor och hur den tar sig i uttryck. Jag ville dessutom se om regeringens försök att ändra skolsystemet har varit positivt eller negativt.

Om vi ser på min frågeställning och min första fråga huruvida arvet av apartheid har påverkat hur Sydafrikas skolsystem ser ut idag så argumenterar jag att svaret absolut är ja. Sedan ANC tog över 1994 har de lagt mycket tid och pengar på att förändra utbildningssystemet och rikta det bort från det rasistiska system som the Bantu Education Act var. The Bantu Education Act kan ses ur den postkoloniala teorin i direkt nedstigande led från kolonialiseringen. Att de svarta skulle vara lägre stående än de vita och inte kunna lika mycket är precis vad som uttrycktes under kolonialiseringen genom att ta svarta som slavar, förpassa dem till andra sidan häcken som boerna gjorde år 1660 och på så vis verkligen manifesterade skillnaden. Att denna rasism som utvecklades när de vita från väst mötte de svarta höll i sig i 300 år för att sedan ta sig i uttryck som apartheid är beklagligt. Än värre är att denna rasism fortfarande går att finna i skolan idag. Att varje skola har ett SGB (School Government Bodies), bestående av föräldrar och lärare, som

bestämmer över bland annat skolans värderingar, språk och undervisning är som sagt bra i teorin men inte i praktiken. Detta system leder till att rasismen får, och kan, frodas. En skola som var till för de vita under apartheid har med stor sannolikhet fortfarande åtminstone en majoritet av vita elever idag vilket upprätthåller känslan av ”vi” och ”dem”.

Den postkoloniala diskursen förklarar hur de vita kolonisatorerna redan på 1600-talet kunde åka runt halva jordklotet och ta över det land de kom till och samtidigt trycka ner invånarna där till ingenting. Detta på grund av att de redan innan de kom fram såg sig som överlägsna vad de än skulle komma att möta eftersom det de skulle möta inte var europeiskt och därmed underlägset och mindre värt. En inställning kan vara svår att ändra på och när kolonisatorerna nådde Sydafrika och faktiskt kunde kuva befolkningen där anser jag att inställningen måste växt till sanning. Diskursen om de svarta, primitiva människorna fick en grund att stå på. Denna diskurs höll i sig ända till mitten på 1900-talet då apartheid upprättades och Hendrik Verwoerd stod framför regeringen och sa att de svarta inte ska få lika mycket och bra utbildning som de vita. Läser man mellan raderna på det Verwoerd sa anser jag att det går att se en antydning till att de svarta helt enkelt inte är lika mycket värda som de vita. Att diskriminering av olika raser har pågått i Sydafrika sedan 1600-talet, fast inte fått sådan uppmärksamhet som det fick när man satte ett namn på det, nämligen apartheid, visar på hur starkt språket påverkar människan. När det finns ett ord att beskriva ett agerande med får agerandet större betydelse och det går att vara för eller emot. Att apartheid kategoriserade människorna och satte stämplor på dem som svart, färgad, asiat och vit har ytterligare försvårat utvecklingen mot ett samhälle där alla ska behandlas lika. Orden som används för de olika raserna; svart, färgad, asiat och vit har blivit tilldelade en mening och genom att endast använda sig av till exempel ordet svart bestäms det där och då hur en människa är.

Enligt postkolonialismen hör koloniseringen av länder förr i tiden samman med den rasism och diskriminering vi finner i dagens samhällen och att synen på över- och underordning som kolonialismen förde med sig (Nationalencyklopedin 2014) fortfarande existerar än idag. Jag anser att postkolonialismen har rätt i detta på grund av diskursen som fanns kring icke-europeiska, och därmed icke-vita, människor redan på 1600-talet som höjde Europa högt över resten av världen. Jag

anser att det var på grund av detta apartheid utvecklades till den grad det gjorde. De vita i Sydafrika hade redan inställningen att de var bättre än den icke-vita befolkningen och när sedan apartheid infördes och de vita såg att det faktiskt fungerade fanns det inget som hindrade apartheids framfart.

Jag anser att människan fungerar så att den gör det den vet. Människor födda under apartheid har inte upplevt något annat och även om de anser att det är ett ojämnt samhälle de lever i har de inget annat att jämföra med. Detta kan leda till att människor inte gör något åt sin situation utan finner sig i den vilket normaliserar den. Jag anser även att människor med makt i stor utsträckning kan göra mycket för att behålla den. Att de vita använde sig av metoder där de svarta människorna förminskades kan tyda på hur rädda de var att förlora makten de fått och på grund av detta kämpade de aktivt varje dag för att få behålla den. Jag anser att ”vi” och ”dem” fortfarande finns kvar i diskursen om rasism och att det är på grund av detta rasism och diskriminering fortfarande pågår. Jag vill argumentera för att rasism är sprunget ur okunskap. Människor ser på andra människor och ser att de inte är som en själv. Det första man ser på en människa är hudfärgen och därför är det lätt att lägga allt som är annorlunda med en person, till skillnad från en själv, i just hudfärgen. Det är detta jag anser sker i Sydafrikas skolor än idag.

Min andra fråga i uppsatsen är hur och varför apartheid har påverkat hur skolsystemet ser ut som det gör idag. Svaret på detta är de fem aspekterna jag tagit upp i uppsatsen som jag anser bevisar att apartheid fortfarande har stor del i skolan. Det är ”the culture of learning”, pengar, geografiskt läge & segregation, standard och språk. Ingen av dessa aspekter kan anklagas för rasism vid första anblicken men tittar man närmare lyser den igenom. Det är fortfarande de forna vita skolorna som har högst standard, flest vita elever och i och med detta mest vita föräldrar som gör allt för att hålla standarden på sin skola uppe genom att bland annat utesluta svarta föräldrar ut SGB:na, besluta att skolan ska använda ett språk många svarta inte kan relatera till och genom att ta ut en skolavgift som gör att de fattigaste, och då förmodligen svarta, barnen gallras bort. Samhället håller numera rasismen vid liv utan regeringen vilket är en farlig utveckling. Än farligare är det att detta händer i skolan, en plats som formar barn och ska sätta deras grundvärderingar.

En konsekvens av apartheid som lett till hur skolan ser ut idag är regeringens arbete med att förändra skolsystemet. De har gjort mycket för att få skolan att bli bättre, dock anser jag att det har gått för fort. När ANC tog över och skulle förändra skolan hade de ett stort jobb framför sig och i teorin blev resultatet jättebra. Det konstitutionen säger om att alla ska ha rätt till utbildning och att ingen ska diskrimineras på grund av sin hudfärg är definitivt ett steg i rätt riktning. Resultatet i praktiken ser tyvärr inte lika bra ut. Att SGB:na får bestämma så pass mycket utan att regeringen lägger sig i anser jag är det största problemet i dagens skolsystem.

Ska Sydafrika kunna bli den regnbågsnation som de vill bli där alla kan leva sida vid sida på samma premisser måste skolan bli en neutral plats där alla har samma möjligheter. Det har endast gått 20 år sedan apartheid avskaffades och en generation är för kort tid att förändra något som varit så närvarande i varje människas liv i så många decennier som apartheid var. Det hade varit intressant att utifrån min uppsats och de fem aspekterna jag tar upp av skolan göra en undersökning av Sydafrika om ca 20 år då en eller två generationer som inte har levt under apartheids lagar vuxit upp och utformat skolan och landet och se vad de anser vara viktigast för att få skolan att bli jämlik och rättvis mot alla Sydafrikas barn.

Referenser

- Allt om Sydafrika 2014. Allt om Sydafrikas hemsida, Språk i Sydafrika. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.alltomsydafrika.se/allmant/sprak-i-sydafrika/>. Hämtdatum: 2014-05-02.
- ANC 2011. African National Congress hemsida, A Policy Framework for Education and Training. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.anc.org.za/show.php?id=263>. Hämtdatum: 2014-04-01.
- Andrews, AnnaLena, 2008. *FNs konvention och övervakningskommitté*. FN fakta: Etnisk diskriminering. Nr 1/08. FN-förbundet.
- A&E Television Networks LLC 2014. Historys hemsida, Apartheid. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.history.com/topics/apartheid>. Hämtdatum: 2014-03-26.
- Bonnier Publications. Bonnier Publications hemsida, Varför införde man apartheid. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://varldenshistoria.se/his/varfor-inforde-man-apartheid>. Hämtdatum: 2014-04-07.
- Börjesson, Mats, Palmblad, Eva. 2007. *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.
- Constitution of the Republic of South Africa No108 of 1996
- Fiske, Edward B, Ladd, Helen F. 2004. *Elusive equity: Education Reform in Post-Apartheid South Africa*. Washington DC, USA: Brookings Institution Press.
- FN-sambandet 2014. Globalis hemsida, Sydafrika. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.globalis.se/Laender/Sydafrika>. Hämtdatum: 2014-04-20.
- FN-sambandet 2 2014. Globalis hemsida, Sydafrika. [Elektronisk] Tillgänglig: [http://www.globalis.se/Laender/Sydafrika/\(show\)/mdg](http://www.globalis.se/Laender/Sydafrika/(show)/mdg). Hämtdatum: 2014-04-20.
- Guardian News and Media Limited. The Guardians hemsida, A white family had a month in a South African township, but what next?. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/sep/05/white-family-month-south-african-township>. Hämtdatum: 2014-05-02.

- History Today Ltd. History Todays hemsida, Boers (Afrikaners). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.historytoday.com/historical-dictionary/b/boers-afrikaners>.

Hämtdatum: 2014-04-06.

- Jasen, David A, Nayar, Pramod K. 2010. Postcolonialism: A Guide for the Perplexed. London: Continuum International Publishing.

- Läsarnas fria 2014. Fria tidningars hemsida, Den afrikanska diasporan- en introduktion. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.lasarnasfria.se/artikel/109191>.

Hämtdatum: 2014-05-06.

- McGowan, Patrick J, Cornelissen, Scarlett, Nel, PhilipPower. 2006. *Wealth and Global Equity: An International Relations Textbook for Africa* .Kapstaden, Sydafrika: Mega Digital.

- MSU. South Africa Overcoming apartheid building democracys hemsida, Bantu Education. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://overcomingapartheid.msu.edu/sidebar.php?id=65-258-2&page=2>.

Hämtdatum: 2014-04-19.

- Naomi Klein. 2007. *Chockdoktrinen: Katastrofkapitalismens genombrott*. Danmark, Viborg: Nørhaven Paperback A/S.

- Nationalencyklopedin 1. Nationalencyklopedins hemsida, Rasism. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/rasism>. Hämtdatum: 2014-04-17.

- Nationalencyklopedin 2. Nationalencyklopedins hemsida, Postkolonialism. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/postkolonialism> 140422. Hämtdatum: 2014-05-02.

- Nationalencyklopedin 3. Nationalencyklopedins hemsida, ANC. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/anc>. Hämtdatum: 2014-04-19.

- Ross, Robert. 1999. *A Concise History of South Africa*. New York, USA: Cambridge University Press.

- Russel, Alec. 2009. *After Mandela. The Battle for the Soul of South Africa*. London: Hutchinson.
- Soudien, Crain, Sayed, Yusuf. 2004. "A new racial state? Exclusion and inclusion in education policy and practice in South Africa", *Perspectives in Education*, vol 22, nr 4, s.101-115.
- South Africa 2006. South Africa infos hemsida, History and heritage. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.southafrica.info/about/history/soweto-150606.htm#.U1-Bbvl_u48. Hämtdatum: 2014-04-25.
- South African History Online 1. South African History Onlines hemsida, Hendrick Frensch Verwoerd. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sahistory.org.za/people/hendrik-frensch-verwoerd>. Hämtdatum: 2014-05-01.
- South African History Online 2. South African History Onlines hemsida, History of slavery and early colonization in South Africa. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sahistory.org.za/south-africa-1652-1806/history-slavery-and-early-colonisation-sa>. Hämtdatum: 2014-05-01.
- South African History Online 3 South African History Onlines hemsida, The June 16 Soweto Youth Uprising. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sahistory.org.za/topic/june-16-soweto-youth-uprising>. Hämtdatum: 2014-05-05.
- Spreen, Carol Anne, Vally Salim. 2006. "Education rights, education policies and inequality in South Africa", *International Journal of Educational Development*, vol 26, s.352-362.
- Sydsvenska Dagbladets AB 2014. Sydsvenskans hemsida, Regnbågsnationen bara en dröm. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/varlden/regnbagsnationen-bara-en-drom/>. Hämtdatum: 2014-03-20.
- Teorell, Jan, Svensson, Torsten. 2007. *Att fråga och att svara. Statsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB.

- The Twenty Ten Theme. Blogg på WordPress hemsida, Kan vi lära så kan vi lära om. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://aworldofpeace.wordpress.com/2013/11/18/no-one-is-born-2/>. Hämtdatum: 2014-04-02.
- UNDP 1. Milleniemålens hemsida, Milleniemålen kom till med insikten om att utvecklingen i världen angår oss alla. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.millenniemaalen.nu/malen-2/sa-kom-malen-till/>. Hämtdatum: 2014-05-01.
- UNDP 2. Milleniemålens hemsida, Milleniemålen är världens löfte till de fattiga. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.millenniemaalen.nu/malen-2/>. Hämtdatum: 2014-05-01.
- Utrikesdepartementet 2014. Utrikesdepartementets hemsida, Sydafrika. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/2574/a/75575>. Hämtdatum: 2014-03-20.
- Utrikespolitiska institutet 2011. Utrikespolitiska institutets hemsida, Utbildning. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Sydafrika/Utbildning>. Hämtdatum: 2014-04-16.
- van der Berg, Servaas. 2008. "How effective are poor schools? Poverty and educational outcomes in South Africa", *Studies in Educational Evaluation*, vol.34, s.145-154.
- Yin, K. Robert. 2007. *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber AB.